

שמות פרק ל"ג: "וינחם ה' עליהרעה אשר דבר לעשות לעמו" (פרק ל"ב, פסוק י"ד) - האם

ה' סלח ובכך הסתיימה פרשת חטא העגל?

נעה עפר ויסוצקי

משבר חטא העגל – רות סוף?

נראה שהמשבר בעקבות חטא העגל לא הסתיים – משה וגם ה' עוד ממשיכים לכעוס ולהעניש את העם: משה שובר את הלוחות (פרק ל"ב, פסוק י"ט), טוחן את עגל הזהב ומשקה את העם (פסוק כ'), הוא נוזף באהרון (פסוק כ"א) והורג 3,000 איש מהעם (פסוק כ"ח). ואולי החמור ביותר – ה' עצמו לא סלח: ראשית, הוא מצהיר כי מעתה לא יילווה אל העם אלא מלאכו (פסוק ל"ד), ושנית, הוא נוגף בעם (פסוק ל"ה).

כיצד יוצרים קרבה מתוך ריחוק?

מסתבר, אפוא, שחטא העגל שהתרחש בפרק הקודם יצר משבר עמוק ביחסים שבין ה' לעמו. קרע שהאיחוי שלו, לפחות בתחילת פרק ל"ג, עוד נראה רחוק. במקביל להתרחקותו של ה' מעמו, נראה כי יחסיו האישיים של משה עם ה' מתעצמים. הקשר הייחודי של ה' אל משה מועמד בחזית אחרי עבודת האלילים של בני ישראל, בפרק הזמן הארוך שמשה מתייחד עם ה' בפסגת ההר. אולם מסתבר שבפרק ל"ד הצליחו משה והעם להיחלץ מהמשבר שיצר חטא העגל (שמות, פרק ל"ד, פסוק י'). איך זה קרה? בכך ידון מאמר זה.

פסוקים א'-ו': כיצד מתנצלים? או: מה עניין העדיים?

פרק ל"ג נפתח בדיבור של ה' אל משה והעם שומע על כך. המשך ביצועה של התוכנית האלוהית (הובלת העם אל ארץ כנען) מוטל על משה: ... לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים אלההארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר לזרעך אתננה (פסוק א'). ה' יקיים את שבועתו לאבות, אבל סכנת ההשמדה של העם עדיין לא חלפה, אולי משום שעד כה לא שמענו שהעם חזר בתשובה. מלאך ה' ילך לפני העם, וה' לא יעלה בעצמו בקרב העם לארץ כנען, שמא ישמידם בדרך מחמת כעסו עליהם. הבשורה הזאת הייתה קשה מאוד לעם: וישמע העם אתהדבר הרע הזה ויתאבלו ולא־שתו איש עֲדֵיו עָלָיו (פסוק ד'). וכפי שמדגיש מדרש שיר השירים רבה (א': ד': ב'): שְׁכַל צְרוֹת שְׁבָאוּ עֲלֵיהֶן בְּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל לֹא נִתְאַבְּלוּ, כִּי־נִתְאַבְּרוּ לָהֶם מִשֶּׁהָ (שמות לג, ג): כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ, מִיָּד וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַדָּבָר הַרַע הַזֶּה וְיִתְאַבְּלוּ. תגובת האבל של העם מתבטאת באי-ענידת העדיים. ועתה מגיע שיח מוזר.

שיח של חרשים?

בפסוק ד' מסופר: ויתאבלו ולא שתו איש עֲדֵיו עָלָיו, אולם בפסוק הבא נראה כי ה' מתעלם מכך. הלוא, כרגע הורידו עדיהם מעליהם. מה ה' רוצה?

נראה כי התשובה טמונה בהופעה השלישית של עדיים בפרקנו – ויתנצלו בני ישראל את עֲדֵיכֶם מִהָרָב (פסוק ו'). אלא שהפסוק לא מובן. בני ישראל התנצלו על התנהגותם? איך זה קשור לעדיים? דבר אחד בכל זאת מובן – יש הבדל בין מה שעשו בני ישראל לבין הצו של אלוהים. כלומר, לא מדובר כאן בשיח של חרשים.

בני ישראל: ולא שתו איש עֲדֵיו עָלָיו

וה' מצווה: ועתה הִרְדָּךְ עֲדֵיךָ מֵעֲלֵיךָ ומפסוק ו' אנחנו מבינים כי אלה עדיים שלבשו מאז ברית הר סיני.

מה משמעות הדבר?

ה' איננו רוצה שלא ישיתו (ישימו) עדיים חדשים, אלא שיורידו את העדיים שהיו עליהם מאז מעמד הר סיני.

זוהי דרישה חמורה – משמעותה בעצם כמעט ביטול הברית והקשר המיוחד שנוצר במעמד הר סיני. אותה חגיגות שבאתם עימה לברית – הסירו.

האם בני ישראל ממלאים אחר התביעה החמורה של אלוהים?

כתוב: וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָיִם מֵהָר חוֹרֵב (פסוק ו'). מה זה אומר?

לפנינו מילה שמשמעותה שונה בעברית של המאה העשרים ואחת ממשמעותה במקרא. להתנצל פירושו להסיר. הכיצד? והאם יש קשר בין ההתנצלות של ימינו להתנצלות במשמעות של להסיר? יש ויש! כך מתאר רוביק רוזנטל את השתלשלות המילה:

רוביק רוזנטל, איך ניצלנו את המצרים

אז מה קושר בין התנצלות, ניצול והצלה? כרגיל, כדאי לנדוד לתנ"ך, שם מופיעים שלושת הפעלים. בתהלים נאמר "לְהַצִּיל מִמָּוֶת נַפְשָׁם" (מזמור ל"ג, פסוק י"ט), ביחזקאל: "הֲמָה בְּצַדִּיקוֹתָם וְנִצְלוּ נַפְשָׁם" (פרק י"ד, פסוק י"ד) – ובשמות – "וַיִּנְצְלוּ אֶת מִצְרַיִם" (פרק י"ב, פסוק ל"ו), וגם "וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדָיִם" (פרק ל"ג, פסוק ו'). כל הפעלים עוסקים בהסרה של דבר מה: הסרת סכנה, הסרת תכשיטים וחפצים. מכאן החלו הפעלים להתגלגל. המציל וזה שניצל הגיע לעברית של ימינו בשלום, ובאותה משמעות כמו בתנ"ך, הסרת סכנה. מי שניצל הוא ביחזקאל זה שמילט אחר מצרה, כלומר, הציל. בספר שמות בני ישראל המתנצלים מסירים את חפצי המצרים. מאז ועד היום כאשר אנחנו לוקחים דבר מה, משאבי טבע ואנוש, כוח אדם זול, הזדמנות, אנחנו משתמשים באותו פועל: לנצל, כלומר, לקחת, להסיר דבר מה ממקומו. בשיח הסוציאליסטי ניצל היתה ונשארה מילת מפתח בבשורת המהפכה הפרולטרית: ההון הגדול מנצל את המעמד העובד. בשיח הנוכחי על הטרדות מיניות מדובר על "ניצול יחסי מרות". מה לכל אלה ול"התנצלות" במשמעות שלה בימים אלה? בתנ"ך מדובר, כאמור, בהסרת תכשיטים. בימי תור הזהב בספרד עבר הפועל להתנצל לגולל משמעות מעניין. כאן אין מדובר בהסרת חפצים, אלא בהסרת אשמה. המתנצל משליך מעצמו את האשמה באמצעות ההתנצלות. ([מקור](#))

[ראשון](#)

בני ישראל מקבלים עליהם, אם כך, את תביעתו של ה' ו"מתנצלים" (כלומר, מסירים מעל עצמם) את העדיים שאיתם התהלכו מאז ברית סיני. האם בכך נמחל להם?

פסוקים ז'-י"א: "וּמָשָׁה יָקָח אֶת־הָאֵהָל וְנָטָה־לוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה" (פסוק ז') – לשם מה?

משה מקים עתה אוהל הרחק מן המחנה בו הוא נועד עם ה'. מדוע משה מרחיק את ה' ממחנה ישראל? מה הוא מבקש להשיג בכך? האם קיבל את הגזירה שה' לא יהיה בקרב המחנה ורק מלאכו ילווה את העם? מפסוק ט"ו שלהלן קשה כד להסיק, הלוא משה אומר לה': וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם אֵין פְּנִיָּה הֲלָכִים אֶל תַּעֲלֹנֵנוּ מִן־הָ. אם משה מבקש את קרבת ה' במחנה מדוע הוא מרחיק את אוהלו ומתוודע אליו מחוץ למחנה? ראו גם את ההדגשה בפסוק ז':

וּמָשָׁה יָקָח אֶת־הָאֵהָל וְנָטָה לּוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֵהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל מִבְּקָשׁ ה' יָצָא אֶל אֵהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מַחוּץ לַמַּחֲנֶה.

מדוע?

דניאל טרופר מציע תשובה: הרחקת האוהל מחוץ למחנה יוצרת תפנית בסיפור, מנקודה זו – הכל השתנה. משה הבין שני דברים ברגישותו המיוחדת: ראשית, העם סביל במשך כל התקופה הזאת, צריך לעוררם לפעולה – זה הצעד הראשון לתשובה. איך עושים את זה?¹

¹ טרופר, ד. (2005). "להיפרד ולהתחיל מחדש – כפרת חטא העגל". תנ"ך הרצוג.

<https://www.hatanakh.com/lessons/%D7%9C%D7%94%D7%99%D7%A4%D7%A8%D7%93-%D7%95%D7%9C%D7%94%D7%AA%D7%97%D7%99%D7%9C-%D7%9E%D7%97%D7%93%D7%A9-%E2%80%93%D7%9B%D7%A4%D7%A8%D7%AA-%D7%97%D7%98%D7%90-%D7%94%D7%A2%D7%92%D7%9C>

משה נותן לעם בחירה חופשית: וְהָיָה כְּלִמְבַקֶּשׁ ה' יֵצֵא אֶל־אֱהֱלֵךְ מוֹעֵד אֲשֶׁר מְחוּץ לַמִּחֲנֶה (פסוק ז'). כשמשה יוצא אל האוהל, העם קם מתוך כבוד ויראה, וכשהעם רואה את השיח בין עמוד הענן למשה – הם מביעים כניעה וכבוד. שוב – מתוך רצון אישי: וְרָאָה כְּלֵהָעָם אֶת־עַמּוּד הָעָנָן עֹמֵד לְפָתַח הָאֱהֶל וְקָם כְּלֵהָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ פְּתַח אֱהֹלוֹ (פסוק י'). שנית, משה הרגיש סדק הן אצל העם והן אצל ה'.

וְאִדְעָה מָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ (פסוק ה') – ה' שוקל את צעדיו. הורידו את העדיים ואשקול. הוא עוד לא החליט סופית מה יעשה. יש מקום לתקווה ואולי לשכנוע בשינוי התנהלות העם. משה רוצה, אפוא, להפיק מה' את תחושת הדאגה אל עם ישראל, באמצעות הרחקתו מן המחנה. כיצד תסייע ההרחקה? כאילו אמר משה לה' – הנה, קיבלת את מבוקשיך, אתה אינך שורה בקרבם, ראה עתה מה מתרחש, ראה את הכבוד שהם נותנים לך, ראה את הכמיהה לנוכחותך שהם מגלים. אצל העם, משה חש בנכונות להתקרב באמת אל ה' באבלו (פסוק ד'), בקיום מידי של צו ה' על הסרת העדיים (פסוק ו'), ובתגובתו למראה משה היוצא אל אוהל מועד שמחוץ למחנה. העם נמצא בפנים לבד ורואה את הכל מבחוץ ומביע כניעה וכבוד (פסוק י').

משה הביא את שני הצדדים למצב שהוא רצה: העם רוצה לעשות תשובה מאהבה וה' רואה זאת. אולי ה' יהיה מוכן לגלות את האהבה שלו לעם ישראל ואת הדאגה להם. את זה יכול היה להשיג משה מתוך יצירת הריחוק. אולם, עבודתו של משה מול ה' לא תמה. אם אכן הוא מרגיש שהריחוק שנוצר פתח להתקרבות של ה' לעם, והוא מנצלו כעת כדי להרחיבו.

פסוקים י"ב-כ"ג: איך משה מרחיב את הפתח שנוצר?

בדו-שיח שבין משה לה' יש מספר רב של מילים וביטויים מנחים. בין הביטויים החוזרים, נפנה את תשומת הלב לביטוי "מצא חן":

(יב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵה'

רְאֵה אֶתְּהָ אֲמַר אֵלַי הַעַל אֶת־הָעָם הַזֶּה

וְאֶתְּהָ לֹא הוֹדַעְתָּנִי אֶת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי

וְאֶתְּהָ אֲמַרְתָּ יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם וְגַם מִצָּאתָ חֵן בְּעֵינַי:

(יג) וְעַתָּה אִם־נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ

הוֹדַעְנִי נָא אֶת־דְּרָכְךָ וְאִדְעֶךָ

לְמַעַן אֲמַצָּאתִי־חֵן בְּעֵינֶיךָ וְרָאָה כִּי עֲמַד הַגּוֹי הַזֶּה:

(יד) וַיֹּאמֶר

פְּנִי יִלְכוּ וְהִנַּחְתִּי לָךְ:

(טו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו

אִם־אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים אֶל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה:

(טז) וּבַמָּוָה יִנְדַע אֲפֹא כִּי־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמְּךָ

הַלּוֹא בְּלִכְתָּךְ עָמְנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ מִכְּלֵהָעָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה:

(יז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה

גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה

כִּי־מִצָּאתָ חֵן בְּעֵינַי וְאִדְעֶךָ בְּשֵׁם:

"וְעַתָּה אִם־נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ" (פסוק י"ג) – מדוע כל-כך חשוב למשה למצוא חן בעיני ה'?

משה הוא הפותח את הדו-שיח בינו לבין ה', ובפתיחתו הוא מצטט את דבר ה' אליו בפסוק א': ... לָךְ עָלָה מִזֶּה אֶתְּהָ וְהָעָם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזָרְעֶךָ אֶתְּנֶנָּה.

באמירתו שבסיום שיח זה, משה מתריס כנגד דברי ה', שמלאך יוביל אותם בדרך: אִם־אֵין פְּנִיךָ הַלְכִים אֶל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה

(פסוק ט"ו). כיצד הוא מנמק את מחאתו הנועזת?

יְדַעְתִּיךָ בְּשֵׁם – משה מזכיר לה' את מפגשם הראשון, כשהטיל עליו את השליחות וחשף את שמו לפניו: כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ...

אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם (שמות, פרק ג', פסוק י"ב ופסוק י"ד). אך לפני כן ה'

קרא בשמו של משה: ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה. ה' מכיר את משה לא רק בשמו, אלא גם בתכונותיו; והוא מצא חן בעיניו – שכן עליו הטיל את השליחות להוציא את ישראל ממצרים.

ואתה לא הודעתני את אשך-תשלח עמי – משה ממשיך להדהד את הבטחות ה' כשהטיל עליו את השליחות: ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך (פרק ג', פסוק י"ב). הבטחת שתהיה עימי. עכשיו אתה נוטש? אם אתה לא ממשיך ללוותנו, אומר משה, מי בעצם כן? כי אתה לא הודעתני את אשך-תשלח עמי. לבד ודאי לא אוכל למלא את השליחות. ועתה (פסוק י"ג) – המילה "עתה" מקדימה ב"מקראית" "תכלס". מהו ההיבט המעשי של דברי משה עד כה? לאן הוא חותר? משה מקדים לבקשתו ואומר: אם אני מוצא חן בעיניך, כלומר אני יכול למצוא בעיניך את חני, למצוא בתוכך את העין הטובה מופנית כלפיי – אז...? וראה כי עמך הגוי הזה (פסוק י"ג). זהו עמך, אל תשאיר אותנו לבד, בלעדיך.

שוב שיח של חרשים?

האם ה' נענה לבקשת משה? בפסוק י"ד אומר ה' למשה: פני ילכו, אבל משה כאילו לא שמע את דברי ה', ומטיח בו מעין אולטימטום: אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה (פסוק ט"ו). אבל כרגע אמר ה': פני ילכו, לשם מה האולטימטום? משה מבין שה' נענה לו חלקית – הוא ינחה אותנו, אבל לא יהיה עם העם: ונהנתי לך (פסוק י"ד) אומר ה' למשה. אלא שמשה רוצה את הנחיית ה' לעם כולו – וראה כי עמך הגוי הזה (פסוק י"ג). לכן הוא דוחה את הצעת ה' בנועזות בלתי רגילה – אם-אין פניך הלכים אל-תעלנו מזה (פסוק ט"ו), ומיד, כאילו כדי למתן את נועזותו, משמיע את נימוקו על בחירת ישראל – ובמה ינדע אפוא כי-מצאתי חן בעיניך אני ועמך, הלא בלקתך עמנו ונפלינו אני ועמך מפל-העם אשר על-פני האדמה (פסוק ט"ז).

לא רק אני מבקש למצוא את חני בעיניך – גם עם ישראל צריך למצוא את חניו בעיניך.

האם עתה ה' השתכנע?

כן! גם את-הדבר הזה אשר דברת אעשה (פסוק י"ז) – כך פותח ה' את חלקו בדיאלוג. נראה שנימוקי משה סייעו מאוד:

משה טען (פסוק י"ב)	ה' השיב (פסוק י"ז)
ואתה אמרת ודעתך בשם	כי מצאת חן בעיני
וגם מצאת חן בעיני	ואדעך בשם

נשים לב שמשה עוד לא קיבל את משאלתו שגם העם ימצא חן בעיני ה': ובמה ינדע אפוא כי-מצאתי חן בעיניך אני ועמך. ה' השיב: מצאת חן בעיני – האם משה מסתפק בכך?

מה ביקש משה? כיצד קשורה בקשתו לניסיונו להחזיר את ה' לעם, ומה ענה לו ה'?

בפסוק י"ח משה מבקש: הראני נא את-כבודך תשובת ה':

אני אעביר כל-טובי על-פניך וקראתי בשם ה' לפניך ונחתי את-אשך אחר ורחמתי את-אשך ארחם (פסוק י"ט). מה הקשר בין בקשת משה לתשובת ה'?

ה' יגלה למשה את תכונותיו, המאפיינות את שמו (וקראתי בשם ה' לפניך) יחד עם זאת, ה' שומר לעצמו את ריבונותו המוחלטת בנוגע לכל החלטה שלו ביחסו אל האדם. זהו הגבול בין התחום האלוהי לתחום האנושי (ונחתי את-אשך אחר ורחמתי את-אשך ארחם).

במילים אחרות: משה עוד לא קיבל את בקשתו להחזרת העם אל חיקו המגן של אלוהים. תוכל אולי לראות את טוב ולהכיר ממידותי, אומר ה' למשה, אבל ההחלטה אם לרחם או לא נשארת בידי.

כיצד מגיב משה? הוא לא.

נשים לב שמשה שלוש פעמים שותק. ושתיקתו מפיקה מה' הסבר והיענות נוספת.

(יז) ויאמר ה' אלמשה

גם את-הדבר הזה אשר דברת אעשה

כִּי־מָצֵאתָ חֹן בְּעֵינַי וְאִדְעָךָ בְּשֵׁם :

(יח) וַיֹּאמֶר (משה)

הֲרֵאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדְךָ :

(יט) וַיֹּאמֶר (ה')

אֲנִי אֶעְבִּיר כְּלִטּוּבִי עַל־פְּנֶיךָ

וְקִרְאתִי בְשֵׁם ה' לְפָנֶיךָ

וְחִלַּתִּי אֶת־אֲשֶׁר אַחֲרָי וְרַחַמְתִּי אֶת־אֲשֶׁר אֲרַחֵם :

(כ) וַיֹּאמֶר (ה')

לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת־פָּנַי

כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי :

(כא) וַיֹּאמֶר ה'

הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי וְנִצַּבְתָּ עַל־הַצּוּר :

(כב) וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבִדִּי וְשָׁמַתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצּוּר

וְשִׁפְתֵי כָפִי עָלֶיךָ עַד־עֶבְרִי :

(כג) וְהִסְרֹתִי אֶת־כַּפֵּי

וְרָאִיתָ אֶת־אַחֲרָי וּפְנֵי לֹא יֵרְאוּ :

משה לא עונה, וה' מספק לו תשובה שנייה. האם תשובה זו קשורה למה שמשה ביקש?

תשובת ה' השנייה: וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאוֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי (פסוק כ'). ההגבלה העקרונית של ה' – אי אפשר

לאדם לראות את פני ה', כלומר: לדעת את האל ידיעה גמורה. אם כן, ה' לא נענה לבקשתו של משה.

ומשה שותק.

עתה, בפסוקים כ"ב-כ"ד אומר ה' בפעם השלישית את דבריו למשה. יש דמות לה', יש לה פנים ואחור, את האחור אפשר

לראות, את הפנים – לא. בנוסף לכך, משה נזקק להגנה אלוהית בהתגלות זו בנקרת הצור: וְשִׁפְתֵי כָפִי עָלֶיךָ עַד־עֶבְרִי.

שוב משה לא קיבל את תשובתו מה'. משה שותק, ולכן ה' מגביר את הסבריו ואת היענותו.

מדוע מבקש משה מה' להראות לו את כבודו?

נחזור לבקשת משה: הֲרֵאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדְךָ (פסוק י"ח). מדוע משה מבקש מה' לראות את כבודו?

לשאלה זו היכולת להפרות את החשיבה של הלומדים והיא וודאי תעלה תשובות שונות. אציע כאן שלוש אפשרויות, עם

מרחב לתלמידים להוסיף אפשרויות משלהם.

אופציה א'

משה למד להנהיג את העם בעצמו, תוך כדי תנועה, ללא הכנה מוקדמת. בקשתו הראשונה מאת ה' הייתה בתחום ההדרכה

המקצועית, כיצד להנהיג את בני ישראל לשביעות רצון ה': הוֹדַעְנִי נָא אֶת־דְּרָכְךָ וְאִדְעָךָ לְמַעַן אֶמְצָאֲחֹן בְּעֵינֶיךָ וְיִרְאֶה כִּי עִמָּךְ

הַגּוֹי הַזֶּה (פסוק י"ג). לאחר מילוי בקשתו הראשונה, איך להנהיג את העם, ביקש משה, את בקשת הלמה ה' פועל כך

בעולמו: הֲרֵאֵנִי נָא אֶת־כְּבֹדְךָ. ידיעת הדבר הזה ישפר את ביצועיו כמנהיג העם. זהו הקשר בין שתי הבקשות. הבקשה

השנייה משלימה את הראשונה.

אופציה ב'

בקשת משה מהדקת ומחזקת את הקשר המיוחד והייחודי שבינו לבין ה'. בעזרת בקשה זו מבקש משה לעורר את ה'

להיענות לבקשתו לשקם את יחסיו עם העם ולחזור ולהיות בקרבו.

אופציה ג'

יכול להיות שיש כוונה של משה לקרבה בין ה' לעם, אך קשה לו עדיין "לשחרר" את המקום האישי מול ה', המקום שבו

האל נגלה רק אליו. גם בברית הר סיני (פרק י"ט) יש מתח בין התפיסה שה' מתגלה רק למשה לבין התפיסה שעם ישראל

כולו ניצב מול ההר וההתגלות היא פומבית. בברית המשתקמת לאחר חטא העגל, בולטת העובדה שה' מדבר רק אל משה,

כאדם פרטי: וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה פְּנִים אֶל־פְּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ (פסוק י"א). משה מבקש, אפוא, את המשך הקשר

המיוחד בצד השתדלותו לשקם את יחסי ה' והעם.

להעשרה

ממך עד אליי / חנן בן ארי²

אני צב ללא בית / הסרת מעלי קורת גג
דג ללא מים / מחפש אותך ולשווא
מר כמו יין / לכוד כארי בסורג
עב מזיל מים / אני אפילו לא נרטב

ברחתי ממך עד אלי – ולא מצאתי כלום
עומד בפתח הדלת, עוד לא מעז לדפוק.

סתיו בעיניים / אני מתהלך כנווד
על מצחי אות של קין / מחפש אותך ולשווא.
בשדה בינתיים / אתה מחופש לפשוט עם
בלי גלימה בלי שמיים / אל מסתתר, נעלם.

ברחתי ממך עד אלי – ולא מצאתי כלום
אתה מעבר לדלת, מתאמץ לשתוק.

אל תסתר פניך ממני, תקוותי היית,
כי חולת אהבה אני, אל תסתר פניך.

ברחתי ממך עד אלי – ולא מצאתי כלום
עומד בפתח הדלת, עוד לא מעז לדפוק
ברחתי ממך עד אלי ולא מצאתי כלום
שואג בפתח הדלת, אתה יוצא פתאום.

השיר מדבר על בן מורד, המחפש את דרכו הייחודית, ולבסוף רוצה לחזור אל אביו, אבל לא יודע כיצד. פתיחת השיר ותוכנו: "אני צב ללא בית / הסרת מעלי קורת גג / דג ללא מים / מחפש אותך ולשווא", מתכתבים עם השורה "לִכְן אִם תִּקְטְלֵנִי – לֵךְ אֶיְחָל, וְאִם תִּבְקֶשׁ לְעֹנִי, אֶבְרַח מִמֶּךָ אֵלַיךְ" מתוך הפיוט "כתר מלכות" של רבי שלמה אבן גבירול, שגם בו רומז הפייטן על ריחוק וחיפוש הקרבה. כמו בפיוט, גם בפרק, משה מנסה לייצר את הקרבה מתוך הריחוק. כיצד, באמת, ניתן ליצור קרבה מתוך ריחוק?

ביבליוגרפיה

1. גליל, ג. (עורך). (2002). **עולם התנ"ך: שמות**. הוצאת דברי הימים, ידיעות אחרונות, ספרי חמד, עמ' 198-201.
2. גרוסמן, י. "**כאשר ידבר איש אל רעהו**". תנ"ך הרצוג.
3. גרנות, ת. "**פתח האהל – בין ההתגלות לאברהם להתגלות למשה**". בית המדרש הוירטואלי שליך ישיבת הר עצינן.
4. טרופר, ד. (2005). "**להיפרד ולהתחיל מחדש – כפרת חטא העגל**". תנ"ך הרצוג.
5. מאיר, ת. (2016). "**בעדי עדיים**". המדרשה: אוניברסיטת בר-אילן.
6. מייילס, ג. (1997). **אלוהים: ביוגרפיה**. הוצאת הקיבוץ המאוחד / ספרי סימן קריאה. עמ' 129-132.
7. נדל, ג. (2011). "**כי תישא - המשכן האלטרנטיבי של משה**". גולדפרב זליגמן.

8. קליין, א. "[פרשת כי תשא : הראני נא את כבודך](#)".
9. קניגסברג, ג. (2020). "[הודיעני נא את דרכך – הראני נא את כבודך](#)". **שבתון**.
10. רוזנטל, ר. (2017). "[הזירה הלשונית: הקשר בין התנצלות, ניצול והצלה](#)".